

Български език за 7 клас

Таблицы за справка

1. НАУКИ ЗА ЕЗИКА

Правописни и правоговорни	Граматика	Стилистика
-Звуков строеж на езика: фонема-звук / буква; звукови промени; ударение; интонация	ФОНЕТИКА	Употреба на езиковите единици според целта и сферата на общуване Стилове: разговорен научен официално-делови публицистичен художествен
-Морфемен състав на думата: морфеми (корен, представка, наставка, окончание, определителен член) -Класове думи (съществителни, прилагателни и др.) -Изменение на думите по форма (лице, число, род, време и др.) -Образуване на думите	МОРФОЛОГИЯ	
-Строеж на изречението: Изречение (видове), части на изречението	СИНТАКСИС	
-Лексикално значение на думата -Видове думи според лексикалното значение и звуковия им състав (синоними, омоними и др.) -Речников състав на езика	ЛЕКСИКОЛОГИЯ	

2. ГЛАСНИ ЗВУКОВЕ И БУКВИ

1.	Звукове (а),(ъ),(о),(у),(е),(и) — 6	(а)-а (брат) — брат я (т'ало) — тяло
2.	Букви а, ъ, о, у, е, и, ю, я — 8	(ъ)-ъ (път) — път а (четъ) — чета я (сед'ъ) — седя
3.	Широки гласни (а) (о) (е) предни	(у)-у (тук) — тук ю (л'убим) — любим
4.	Тесни гласни (ъ) (у) (и) задни □□□□□□	ю (у) (т'улен) — тюлен (йу) (с'йус) — съюз (йутийа) — ютия

3.СЪГЛАСНИ ЗВУКОВЕ

1.	Звукове	(б) (в) (г) (д) (ж) (з) (й) (к) (л) (м) (н) (п) (р) (с) (т) (ф) (х) (ц) (ч) (ш) (дж) (дз)	—22
2.	Букви	б, в, г, д, ж, з, й, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, __ __	—21
		*Буквата ь не означава звук, а мекост на съгласна пред о шофьор (шо-ф'ор), гьон (г'он) *Звукове (дж) и (дз) нямат свои букви, а се отбелязват с буквосъчета-нията дж, дз, които при пренасяне не се разделят : бетонджия – бе-тонджия, бетон-джия	
3.	Беззвучни съгласни	(п) (ф) (к) (т) (щ) (с) (ч) (ц) (х) —————	—19
4.	Звучни съгласни	(б) (в) (г) (д) (ж) (з) (дж) (дз) —————	—18
5.	Сонорни	————— (р) (л) (м) (н) (й) *беззвучни — само шум ; звучни — шум и глас (повече шум) сонорни — глас и шум (повече глас)	—5
6.	Твърди съгласни	/ б в г д з к л м н п р с т ф х ц дз ж ч ш дж — /	—21
7.	Меки съгласни	/ б' в' г' д' з' к' л' м' н' п' р' с' т' ф' х' ц' дз' й /	—18
8.		В българския език има 45 основни звука (гласни и съгласни фонemi), които се бележат с 30 букви. 6 гласни звука 39 съгласни звука (21 твърди звучни и беззвучни и 18 меки, твърди и беззвучни съгласни)	

4.ЗВУКОВИ ПРОМЕНИ

<p>1. Редукция (сближаване по изговор) на неударените гласни</p> <p>2. Променливо я</p> <p>Изключения: дело, зрелостник, просвета, местност, отдел и др.</p> <p>3. Подвижно ъ (ър, ъл-ръ, лъ) Изключения: бърз и бръз, стрък и стърк, щърк, повърхност, мъртъв и др.</p> <p>4. Непостоянно ъ</p> <p>5. Обеззвучаване на звучните Съгласни в края на думата</p>		<p><i>карти́на /къртина/, мѐтър /мѐтар/ горá /гура/, ухó /охó/ зелѐно /зилену/, пипѐр /пѐпер/ изрече́ние /изричѐние/ смѝах, засмѝаха се, смѝехът, смѝешка, присмѝех, присмѝеху̀л- ник</i></p> <p><i>врѝх, върха, врѝхче мѝлча, мѝкна, мѝк, мѝлчание, недомлѝвка добѝр, добра, добри, добрина мокѝр, мокри Алекса̀ндѝр, Алекса̀ндра лов /лоф/, хля̀б /хл'ап/, пра̀г /прак/, съ̀юз /сѝйс/</i></p>
<p>6. Уподобяване (изравняване по Звучност) на съгласните</p> <p>а) обеззвучаване на звучни съгласни пред беззвучни;</p> <p>б) озвучаване на беззвучна съгласна пред звучна</p>		<p><i>врѝзка /врѝска/ — врѝзвам наследство /наслѝтство/ — насле́дя, беле́жка /беле́шка/, сгра́да /згра́да/ — сѝгра́дя, сборник /зборник/ — сѝбе́ра, сва̀тба /сва̀дба/ — сва̀тове</i></p>
<p>7. Удвояване на съгласни:</p> <p>— нн нен *но обикновен — обикновено</p> <p>— тт</p> <p>— зз</p> <p>8. Струпване на съгласни</p> <p>а) в края на думата</p> <p>б) в средата на думата</p>		<p><i>есе́нен — есе́нна, есе́нни</i></p> <p><i>воене́н — воене́нна, воене́нни</i></p> <p><i>племене́н — племене́нна, племене́нни, племене́нница</i></p> <p><i>та̀м — отта̀м, проле́т — про- летта̀, хубо́ст — хубо́стта</i></p> <p><i>звѝздно — беззвѝздно</i></p> <p><i>звѝчно — беззвѝчно</i></p> <p><i>сми́съл — безсми́слен /бессми́- лен/</i></p> <p><i>хра̀ст — хра̀сти, хра̀стала̀к</i></p> <p><i>ско̀рост — ско̀рости</i></p> <p><i>мо̀ст — мо̀ста</i></p> <p><i>ме́стност — ме́сто</i></p> <p><i>ра̀достни — ра̀дости</i></p> <p><i>вѝзра̀стни — вѝзра̀сти</i></p> <p><i>чу̀ство</i></p>

5.СТИЛОВЕ НА БЪЛГАРСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК

Стил	Сфера на общуване	Цел на общуване и характер на информацията
Разговорен	Битова : в семейството, в приятелски кръг, между близки и познати, в трудовия колектив, на улицата и т.н.	Споделяне на мисли, чувства — за всичко, което интересува и вълнува човека във всекидневното общуване в неофициална обстановка.
Научен	Научна : в училище, във висшите учебни заведения, в научните институти, на научни съвещания, дискусии и пр.	Да се съобщят и обяснят научни знания : за предмети, явления, събития — за особености, закономерности в природата и обществения живот — в официална обстановка
Официално-делови	Официално-делова : в канцеларски и законодателни документи (заявление, молба, квитанция, наредба, закон и пр.)	Съобщения, инструкции за решаване на делови въпроси, свързани със спазване на обществения, правовия и държавен ред, закони.
Публицистичен	Обществено-политическа : вестници, списания, радио, телевизия, политически събрания и пр.	Да се окаже въздействие чрез информация за всички области на обществения живот : политически, трудов, културен и пр. — официална обстановка.
Художествен	Естетическа сфера : художествена литература, изобразително изкуство, музика	За въздействие върху ума, чувствата и въображението.

6.СЪЮЗИ

Вид	I — по състав
Прости	<p style="text-align: center;">I</p> <p>а, и, или, но, обаче, ни, нито; да, че, ако, като, сякаш и др. ала, ама, ами, та, па, че (= и), пък (= и) — в разг. реч</p>
Сложни	<p>без да, за да, и да, ако да, ако и да, преди да, че да, сякаш да, стига да; а пък, ако пък, но пък, или пък, нито пък; а като, тъй като, след като; също и, така също; само ако; само че, сякаш че, макар че, въпреки че, в случай че, така че, при положение че, при условие че; ето защо, и така, и тъй, така че, поради това</p>
Съюзни думи	<p>Местоимения: кой (коя, -е, -и), кого, що, чий..., какъв... — въпросителни, който..., чийто..., какъвто..., — относителни</p> <p>Наречия: къде (где), накъде... кога, как, защо, за какво и др. където (гдето), когато, както, защото и др. тогава, затова, следователно и др.</p> <p>Частици: ли, нали, дали и др.</p>
Повторителни	<p>и□и, или□или, ли□или, ни□ни, нито□нито, ни□нито, дали□или и др. ту□ту, хем□хем, я□я, кое□кое, не□стига, че□но и — в разг. реч</p>
Съчинителни	<p style="text-align: center;">II □ по значение</p> <p>Съединителни: и, па, та, че-и, също, така също, нито□нито, и□и, и□както и и др.</p> <p>Съотносителни: или, или□или, ли□или, дали□или, хем□хем, я□я и др. (разделителни)</p>